

DR. LUKÁCS ISTVÁN

TU ES

ACERDOS!

GONDOLATOK

SZALÉZI MŰVEK

LELKIÉLET KISKÖNYVEI

65. Liguori Szent Altonz
GONDOLATKINCSEK
48 oldal, 1.50 Ft
66. De Ségur
A KISÉRTÉS ÉS A BŰN
GYAKORLATI TANÁCSOK
82 oldal, 2. — Ft
67. Newman
A SZŰZANYA HÓNAPJA
123 oldal, 2.50 Ft
68. P. Mateo
KRISZTUS KIRÁLYÉRT
Lelki gyakorlatos elmélkedések fiatal
leányok számára
110 oldal, 2.50 Ft
69. Kempis Tamás
ISTEN FELÉ
Latin eredetiből fordította Farkas Lajos
92 oldal, 2.50 Ft

TU ES SACERDOS!

DR. LUKÁCS ISTVÁN

TU ES SACERDOS!

GONDOLATOK

SZALÉZI MŰVEK

Nihil obstat. Joannes Novák Soc. Sal. cen-
sor, Imprimi potest. No. 3727/1947. Rákos-
palota, die 5 Septembris 1947. Joannes
Antal inspector.

Imprimatur. No. 3170/1947. Vacii, die 27-a
Maii 1947. † Josephus Episcopus.

Felelős kiadó: Szitkey Károly

Szalézi Művek, Don Bosco Nyomda, Rpalota
(Felelős: Kenéz János) 10278

O sacerdos, quis es tu?

Non es tu, quia Deus es.

Non es tui, quia servus omnium.

Non es tibi, quia sponsus Ecclesiae.

Non es ad te, quia mediator ad Deum.

Non es a te, quia de nihilo.

Quid ergo?

Nihil et omnia, o sacerdos!

LAUDATE DOMINUM!

Dicsérjétek Őt fénylő csillagszemek!
Dicsérd, te tenger, pihegő kék vi-
zeddel!

Dicsérjétek, ti mezőn nyiladozó vi-
rágok!

Dicsérd te is, nesztelenül tovaröppe-
nő madár!

Aldjátok Őt, óriás hegyek!

Aldjátok, ti mélységben pompázó
korallszigetek!

Az Ő szépségét hirdesd, te kőbeál-
modott gót torony

és te fenyves is, sudárló törzseiddel!

Neki hódolj, te kultúra, mely fény-
jeleiddel és

mótorbúgásoddal ott lüktetsz a kör-
utakon!...

Aldjátok Őt, ti ujjongó vagy össze-
tört emberszívek!

De leginkább áldjátok Őt ti, az ég
követei: fölszentelt papok!

Laudate Deum!

Aldom Őt azzal a huszonnégyszáz véné-
nel, akik leborultak a trónus előtt,
földre tették aranykoronájukat és
megcsendült ajkukon a dicséret:
„Méltó vagy, ó Urunk, Istenünk,
hogy tied legyen a dicsőség és a tisz-
telet és hatalom, mert te teremtet-
tél mindent, és a te akaratod által
jöttek létre és teremtettek!” (Jel. 5.,
11.)

A tenger nem volna tenger, ha
nem háborogna, a csillag nem lenne
csillag, ha nem ragyogna, és az em-
ber sem lenne ember, ha nem vá-
gyódnék titokzatos módon az Isten
felé és ennek a váagnak nem adna
színt, formát, megnyilatkozást. A gö-
rög tragédiák zord kórusaitól a kö-
zépkor kalandor-költőin keresztül a
modern irodalom rokkantjaiig, de sok-

szor hallunk ilyen önmarcangoló hangokat: „De szeretném, ha volna Isten, Ha volna, s úgy volna, ahogy A fák vannak, s ha itt közöttünk Röpködnének az angyalok.” (Szabó L.)

Minden ember lelke szomjas a fényre: vágyódik az Isten felé, mint ahogy az éjjeli bogár a lámpafény irányába röpköd és ahogy a nap felé fordul a virág. Megsejtheti velünk az Isten szépégét, akár a tenger lenyűgöző fönsége, vagy a mérhetetlen csillagos ég. Teljes fogalmát azonban csak a szeretet alapján lehet megérteni: „Örök szeretettel szeretlek téged, azért könyörületeségemben magamhoz vontalak téged” (Jer. 31, 3.)

a) Mivel örök szeretettel szeretett engem, azért teremtett. Tehát Ő az én alkotóm. Bárhová nézek, minden teremtett lény az Ő hatalmasságát hirdeti. Mint ahogy ősszel a szántóvető elszórja a magot a barázdák fe-

keze hantjai közé, úgy hintette szét egyszer az Úr az égen a csillagvilágokat... A hallgató fák a hegyek csúcsain, a pipacsfoltok az út mentén egyaránt Őt magasztalják. Ráfael híres képén, az Athéni iskolán, ott látjuk a két görög bölcselőt: Plátót és Aristotelest. Aristoteles a földre néz, Plátó pedig a csillagokra veti tekintetét. Az ember is, nézzen bárhová, akár az égre, akár a földre, mindenütt az Isten nyomára bukkan, és kénytelen vágyódva felkiáltani: Uram, milyen nagy is vagy Te!

És ez a hatalmas Isten szeret engem. Ha a csillagvilágok lehullanak az égről, nem törődik vele, ha egy napon elhervadna a földön minden virág, nem lenne szomorúbb. De engem, az embert nagyon szeret. Belőle szakadt ki a lelkem a teremtés pillanatában, mint a napból a tüzes bolygó. Járom a végtelen világűrt és Ő arra vár, hogy hozzá visszatérjek.

Hozzá: az ősokhoz, a teremtőhöz. Mélyen átgondolom a zsoltáros szavát: „Kevéssé tetted őt kisebbé az angyaloknál.” (Zsolt. 8, 6)

b) Tehát az én célom az Isten: „Isten azért teremtette az embert, hogy Urát, Istenét dicsérje, szeresse, imádja és neki szolgálva végül üdvözüljön.” Elolthatatlanul él bennem a vágy Isten után: „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent.” (Zsolt. 41, 3.) „Sóvárogva vágyik lelkem az Úr udvaraiba. Ujjongva eped szívem és testem az élő Isten után.” (Zsolt. 83, 3.) Szent Ágoston, Paul Claudel, Jørgensen, Gertrud von Le Fort, Coppée, Huysmans, Chesterton, Francis Jammes, Papini, Mauriac, Newmann szintén nem tudtak megnyugodni, amíg templomok mélyén vagy az élet kusza harcaiban rá nem bukkantak, meg nem találták.

Az Isten fogollyá tesz, bilincsbe

ver. Lelkünkbe akarja égetni az arcát...

Mennyivel más vagyok én, mint a madár. A madár fészket rak: csalikok mélyén, bokrok ágbogán. És ha kigyulladnak az égen a csillagszemek, énekel. Önfeledten, boldogan. De ez az ének nem tudatos meghódolás. Önkénytelen kicsordulás csupán, mint ahogy kibuggyan a forrás és kifeslik a bimbó. Nem tud himnuszvá válni. De az én életem ének, költemény: örök, elmúlhatatlan akkord. És közben hallok egy másik dallamot, amely annál közelebb jön hozzám, minél jobban múlnak az életem napjai. Eljön az idő, amikor az én himnuszt dobogó szívem egy ütemben ver majd az Isten szívével.

„Szívünk minden dobbanása Isten dolga. Ő tudja, hányszor dobbant. Ő tudja, mennyi van még hátra. Ez a gondolat kiapadhatatlan öröm forrása.” (Julien Green, Naplórészlet.)

AZ ÉN RENDELTETÉSEM

Rendeltetésem van Egyházam és az emberekkel szemben.

a) Az Egyház Krisztus szépséges jegyese. Éppen a szépségéért irigylik annyian. Mily meghatóan éneklirőla a költő:

„Szolgáidon olyan ruhák ragyognak, miknek aranya sohsem fakul el s a te nyelvedben száz harang rezeg —

imádságod mint tölgyerdők zúgása, zsoltáraid akként morajlanak, akár a zúgó tengerek.

Minden dogmád: Hymalája hegycsúcsa, nem érhet hozzá embersaru, —

amit feloldasz, fel van oldva és ha megkötsz bármit: orkánok szele a megkötött csomó körül hiába fú.”

(Gertrud Le Fort).

Ennek a tündöklő Krisztus-menyasszonynak lettem védője a felszentelés pillanatában. Halljam elsüllyedt századok rétegein át a szentek szavát! „Presbyteros ad custodiam sponsae suae tamquam vicarios suos reliquit.” (Petr. Bles.: Serm. in Synod.) Hasonlóan ír Szent Bernát is: „Sponsae custodes, amici, necessarii, domestici.”

Tehát én védem ennek a krisztusi jegyesnek a szépségét! A lovagja vagyok.

De az Egyház nemcsak Krisztus arája, hanem egyben az Üdvözítő titokzatos teste is. A pap pedig — Damiani Szent Péter szerint —, egy tag, szerv ezen a misztikus testen: „Pars membrorum Christi prima.” Én vagyok a szem, amely kémleli a távolságokat, a hamis tudományok lidércfényeit. Én vagyok a kar, amely segít, fölemel és fájó sebeket gyógyító írral mosogat. Én vagyok a

szív, amely szeret és szétlöki az isteni vért a kehelyből az emberi szívekbe.

Ó, mennyire illenek rám is a Szentírásnak Józsefről mondott szavai: „Kedvet talála a gazdája előtt s öneki magának szolgált s az őt rendelé mindene fölé, rábízá házát és átadá neki mindenét s így ő viselte gondját mindenének.” (Gen. 39, 4.)

b) De rendeltetésem van az emberekkel szemben is. Szent Jeromos azt mondja rólunk, papokról: „mundi salvatores”, a világ üdvözítői vagyunk.

Uram, hogyan is mondtad főpapi imádban? „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket...” S miközben elhangzottak szavaid, engem is láttál, a magyar rónák és városok huszadikszázadi papját. Én is hirdetem megtestesülésed szent misztériumát. Az én lábam is viszi az Evangéliumot. Nem hosszú utakon,

mint Szent Pál. De hiszen Teelőtted a kórházi folyosó és az iskolaterem is hosszabb távolságnak számíthat, mint a kincskereső karavánok százkilométeres útjai, mert a szívekhez vezet. Amikor ezeket az utakat járom és keresem azokat, akikhez Tőled küldetésem van, a Te szavaiddal imádkozom én is az Atyához: „És én megismertettem velük a te nevedet, s meg fogom ismertetni, hogy a szeretet, mellyel engem szeretted, bennük legyen és én őbenük.” (Szt. János, 17, 22—23.)

Uram, Te azt akarod, hogy apostoli életem mások számára termékeny legyen. „Ut fructum afferatis et fructus vester maneat.” Igen, én is fa vagyok. De nem vagyok-e csupán virágosfa, amelyről minden szirmot sárba szór a szél?...

„Légy béketűrőssel, Uram!” — kérek én is az evangéliumi szőlőskert vincellérjével.

**...MINDEN A TIETEK; TI PEDIG
KRISZTUSÉI VAGYTOK...**

(I. kor. 3, 22.)

a) Minden az enyém...

A csillagok, hogy szívembe lopják a magasságok üzenetét. A tenger, hogy megcsodáljam benne az isteni nagyság mélységeit. A művészet, amely kell, hogy az örök Szépség felé lendítsen. Enyém a kétezeréves Egyház, amely megkeresztelte pogány ősoimet s így szól hozzám: „tudok szavakat, melyekben hatalom zúg, erő a földek s tengerek felett, szavakat, amelyektől megjuhászodnak a zivatarok és vizek viharai, mint békélt gyermekek úgy elsimulnak.” (Gertrud v. Le Fort.) Enyéme a dogmák zárt, fénylő, kemény rendszerükkel. A gyóntatószék, ahol porbahajtom vétkes fejem. Enyéme a breviárium lila szalagjai közt csillo-

gó meleg imák... A szentek. A középkori cellákban megszületett himnuszok. A tornyok hajnali harangzúgása. Az életből fakadó sok, színes, nemes öröm. Ó, ez mind az enyém, mert „Isten közreműködtet mindent azok javára, akik őt szeretik.” (Róm. 8, 28.)

b) Minden az enyém, csak saját-magammal nem rendelkezem.

Én az Istené vagyok. Hacsak kereszténynek nevezem is magam, már akkor sem vagyok a magamé. *Christianus dicitur, qui Christi est* —, mondja Szent Tamás. Ha pedig Isten megadta azt a nagy kegyelmet, hogy mint pap még forróbban szeressem, akkor különösen vonatkoznak rám az Apostol szavai: „Aki pedig az Úrhoz ragaszkodik, egy lélek övele.” (I. Kor. 7, 17.) Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 20.) Hányszor megfelledeztem ezekről a súlyos szavak-

ról is: „Ne bántsátok meg az Isten Szentlelkét, akivel meg lettetek pecsételve.” (Ef. 4, 30.)

Az Isten csalogat magához, mint az anya a gyermekét, mint a tulajdonát. És én, akit elhalmozott a szabadakarát kegyelmével, hányszor ellenszegülök! Ha annak a csepp víznek is, amelyet a pap felajánlásakor belecseppent a kehelybe, szabadakaratára volna, talán az is ellentmondana és nem akarna egyesülni a borral, hogy az átváltozás pillanatában Krisztus vérévé legyen. És mi lenne akkor a sorsa? Vagy a szennycsatornába kerülne, vagy egy virágcserepbe!

Uram, én naponta átváltoztatom a kenyeret szent testeddé és Te hagyod magad. Add meg a kegyelmet, hogy én is teljesen Reád hagyatkozzam. A te akaratoddal szemben ne legyen más vágyam, és így valóban „egy lélek” legyek Teveled.

A Tiéd akarok lenni és nem a csatornáé, a szennyé!

„Hogyan lehetne megváltoztatni életemet? Belülről. Hiába égetek el könyveket és kéziratokat. Ezzel még nem mondok le semmiről; új szívet kell kérni s a többi nehézség nélkül megtörténik. Mindig meglepődöm, s kissé megrémülök, ha olyan emberek látok, akik azt képzelik, szép képeket, ritka bútorokat, értékes könyveket birtokolnak, holott ennek éppen az ellenkezője igaz: mindezek a tárgyak urai azoknak, akik tulajdonosaiknak gondolják magukat. Hányan elmondhatnák: „egy Pollaiulo bronzszobor, két tizenhatodik századbeli szekrény, egy Delacroix-vázlat szolgálja vagyok...” S minél gazdagabb az ember, annál számosabbak és zsarnokabbak ezek az urak.” (Julien Green.)

Ha teljesen átadom Neked magam, Uram, akkor megváltozik egész

egyéniségem. Akkor szentté válok és képes leszek olyan lelki finomságokra, mint Borgia Szent Ferenc. Egy téli estén csönget a zárda kapuján. Nem jön senki ajtót nyitni. Ismét csönget, de hiába. Nem hallják meg odabent. És reggel, amikor a kapustestvér megtudva a történeteket, bocsánatot kér, a szent kedves finomsággal így szól: „Nincs szükség bocsánatra. Élveztem, hogy mint hullongatja rám a jó Isten a fehér hópihéket...”

Igen, igen, Uram! Én is belevetem magam a helyedbe. Változtass át! A Tied vagyok. Elmondom Szent Ambrossal: „Tuus sum ego, apostolorum vox ista. Non potest dicere saecularis, tuus sum; plures enim habet dominos. Non est ergo Christi, nisi qui est alienus a crimine; non est Christi, nisi qui potest semper se Christi servulum demonstrare.”

ESZKOZOK A CÉL ELÉRÉSÉHEZ

Mindaz, ami körülvesz itt a földön: szépség vagy durva vonalak, szende édesanyai mosoly vagy dermedt halott arc, a napszállta ködében homályosodó táj vagy fényben megvillanó havas bérc, klasszikus művek vagy a szentek írásai, melyekből a lélek titokzatos mélyvizei buggyannak elő, mind csak azért vannak, hogy engem az Istenhez való eljutásban segítsenek.

Ez a világ tehát Jákob-létra. Csak híd és nem puha fészek. Isten a fészek. Minden lény és minden fogalom csak lépcső, mely közelebb vihet az Istenhez. „Ha csak azt tudnák az emberek, hogy az egész ég keblünkbe fér, és hogy az Örökkévaló bennünk pihen, hogy a Mindenség

hangja minden pillanatban szól hozzánk, az eső morajában, egy madár dalában, néhány vonásban, melyet egy négyszögletes papírra vetett egy művész, Bach egy Preludiumában... Csak a süketek és vakok mennek át az életen anélkül, hogy annak szüntelenül feltörő szépsége rájuk nehezednek." (Julien Green: Naplórészlet)

Az én lelkembe is beharsog az az égi szózat, amely így szólt Szent János postolhoz: „Jöjj fel ide, és megmutatom neked mindazt, aminek ezek után történnie kell.” (Jel. 4, 1.)

a) Följuthatok, ha megismerem az Istent. „Isten dicsőségét beszélik az egek, és keze művét hirdeti az ég-bolt.” (Zsolt. 18, 2.) Évezredek át hogyan keresi az ember az Istent! Keresi villámlásban, csillagokban, rengetegek sötét ölén. Keresi a modern ember is. „Hiszek Michelangelóban, Velasquezben, Rembrandtban;

hiszek a vonalak hatalmában és a színek misztériumában, az örökkévaló szépségben, mely megvált minden bajainkban; hiszek a művészet hivatásában. Amen. Amen.” — írja Bernard Shaw. Szegény ősember és szegény modern bölcselők! Ők nem jutottak el a tündöklő evangéliumi szavakig: „Az Isten országa bennetek vagyon.” Az az örök élet, hogy megismerjük az Atyát és aki Őbenne van, a Fiút!...

b) Szeressem az Istent! Ő is szeret. Végtelen szeretete melegít a napsugár csókjában, amely gyümölcsöt érlel és bimbót fakaszt. Az Ő szeretetét szívom magamba az éltető levegővel. Szeretem-e az Istent? Eszembe jut-e, hogy nem jégmezők vezetnek Hozzá, hanem a szeretetnek titokzatos, meleg ösvényei?

„Drága kis madarak!” — állt meg egy alkalommal a szent arsi plébános egy fa mellett és kebléből elő-

tört a zokogás — „titeket az Isten arra teremtett, hogy daloljatok és ti énekeltek is! Az ember pedig, akit az Isten alkotott, hogy szeresse Őt, nem tudja szeretni!...” Ó, mikor jön el az én lelkembe is a pillanat, amikor — mint rozoga házról a vakolat — lehull rólam minden terméketlen hiú álom s felszáll szívemből a dal: Deus meus et omnia!? Mikor tudlak egyedül Téged szeretni és Neked úgy örülni, mint az a kalitkából elröppent madár, amely megszabadulva a rácsok mögül, az erdő ünnepélyes csendjében zengi el a szabadság első, boldog énekét?

c) Szolgáljak neki! Hiszen az Ő magasságos szavára szerteriadtak a vizek és fölemelkedtek a hegyek. (Zsolt. 103, 7—8.) A szél és a tenger is teljesítik parancsait. (Márk, 4, 40.) „Elküldi a fényt, s az elmegyén, és ha hívja, remegve engedelmeskednek neki. A csillagok örömmel ra-

gyognak őrhelyükön, ha hívja őket, azt mondják: „Itt vagyunk!” — És készséggel ragyognak alkotójuknak.” (Baruk, III. 33—35.)

Csak az ember a rendbontó ebben az összhangban. Mint sötét éjszakán egy vérfagyasztó sikoly, úgy tört fel a földről az első bűn. És csodálatos! Nem roppant össze a világ, nem zuhantak alá a csillagok. „Az Isten hosszútűrése ez”, — mondja Tertullianus.

Nehéz engedelmeskednem, szolgálnom? Természetes. Földből is vagyok és néha elhal bennem a magasságok üzenete, néha nem hallom a harsonaszót, mint Szent János. Mielőtt azonban kimondanám a végzetes luciferi szót: „Nem szolgálok Neked, Isten!” — fontolgassam magamban ezt a három kérdést:

Ki tud többet: az Isten vagy én?

Ki szeret engem erősebben. Ő vagy én?

Ki akar nekem jobbat: az Isten vagy én?

E gondolatok mélységein gondolkozva, együtt zenghetem én is a Zsoltárossal: „Érjen bár elnyomás és szorongatás engem, parancsolataidról elmélkedem. Bizonyságaid igazak örökre, adj értelmet nekem, hogy életem legyen.” (Zsolt. 118, 143-144.)

„TRADIDIT SEMETIPSUM...”

Ha az Úr Jézus a huszadik század aszfaltos utait járná és a füstölgő gyártelepek udvarán hirdetné az Evangéliumot, vajjon színes példabeszédei hozzásimulnának-e a modern élet hangulatához: a villamoscsengéshez, a rádióhoz, a repülőgéphez? Legalább valamennyire biztosan. Nehezen hihető azonban, hogy a jópásztor helyett a kötelességtudó mozdonyvezetőről vagy a bátor hajóskapitányról beszélne, aki inkább hősiiesen a halál áldozata lesz, hogy az utasokat megmentse, helyét azonban el nem hagyja. A jópásztor példabeszédekben sokkal több a mélység, az élet való tükrözése, apró áldozathozatala, amely minden pásztor életében megtalálható. Talán

ezért is lett az Úr Jézus a jó pap ábrázoló képe.

Mint a történelem minden alkotó embere, én is eszményképet keresek. Nekem azonban, a szociális kérdés és a modern problémák lelkipásztorának sokszor nincs elég erőm ahhoz, hogy lélekben visszaröppenjek kétezer évet és az Evangélium lapjain keresztül az igazi Jópásztor alakját önmagamban is megfessek. Inkább csak közeli kortársaimat figyelem, ezeknek az enyémhez hasonló életét és nem veszem észre, hogy a tőlük ellesett jellemvonások színes sugarak, a Fehér fénynek, Krisztus egyéniségeinek szétbontott kévéi.

A jópásztori papi eszmény legteljesebb foglalatja ez a szentpáli mondat: „dilexit nos et tradidit semet-
ipsum pro nobis.” Igen, szeretni másokat a lélek teljes rugalmasságával és üdeségével. „Átadni magunkat” a hívek használatára, a szenvedések és

bizonytalanságok rémeitől meg nem ingatva. Eszményi pap csak akkor lesz, ha szívem szeretetet, önzetlenséget sugároz. Talán sohasem volt ez annyira időszerű, mint éppen napjainkban. Ez a század meg akarja inteni az emberi szeretetet, amely alatt sokszor a dantei bűnök szenvedélye vonaglik. Nekem pedig az isteni szeretetet kell megemberiesítenem, transzformálnom, a földi élet küzdelmes vagy boldog perceibe beleszőnöm.

Az Evangélium Jópásztorának huszadikszázadbeli megszemélyesítője volt az a melegszívű alföldi pap is, akiről Kovács Sándor így írt a Nemzeti Újság egy régi számában: „Néhány esztendővel ezelőtt a debreceni belgyógyászati klinikára bevittek egy beteget. Nem hétköznapi eset volt ez a betegszállítás. Valahol a Hortobágyot szegélyező falvakban, tanyákon megbetegedett egy tizennégy-

éves parasztfiú. Orvos nincs a közelben s a tanyavilág papja, jegyzője, tanítója csak annyit lát rajta, hogy iszonyú fájdalmai lehetnek, mert állandóan jajgat. Végül is a jegyző kiadja a parancsot.

— Be kell vinni a debreceni klinikára!

A gyermeket nagy ügyel-bajjal fel is rakják a szekérre, hogy vigyék a tiz kilométerre levő vasúti állomásra, de alig indít a ló, a gyermek ordít, mint akit ölnek. Próbálják másképpen fektetni, párnákkal jobban óvni, nem használ: a kocsirázás retentő fájdalmakat okoz. Ekkor érkezik oda a plébános, egy negyvenév körüli, tagbaszakadt, hatalmas szál ember. Látja, hogy nem mennek semmire s odaszól az embereknek:

— Vegyék le azt a gyermeket!

Megfogadják a szót egyszerre s várják, hogy most mi következik. A plébános úr pedig ölébe veszi a be-

teg gyermeket, viszi gyalogszerrel a tíz kilométeren egészen az állomásig, ott felszáll vele a vonatra, beviszi Debrecenbe, a városban gyalog viszi a négy kilométerre lévő klinikai telepre s a belgyógyászatot leteszi az orvosok előtt:

— Tessék megvizsgálni ezt a beteget!

Az eset után az egyik orvos így nyilatkozott:

„Soha még ilyen különös érzés nem vett rajtam erőt, mint akkor, amikor ezt a gyermeket gyógyítottuk. Lobizületi gyulladása volt, ami nem ritka betegség, de mégis úgy kezeltük, mint különleges esetet, hiszen az volt az érzésünk, hogy maga Krisztus lépett be ezzel a beteggel a klinika küszöbén.”

A jó pásztor szerető gondoskodásának és a „pertransire benefaciendo elvének hirdetése sokszor megnyilvánult a tömegek patkánybűvö-

lőjének, Sonnenscheinnek életében is. Egyszer egy öreg anyókat hideg téli időben magával vitt az irodájába és meleg kávét főzött neki. Szegény gyermekeknek babaruhát, bélyeget kéregetett és mozijegyet küldött nekik.

Párizs külvárosaiban a csavargók és tengődő nyomorultak jól ismerték Mortier abbét. Idősebb korában lett pap. Pedig ragyogó, fényes jövő csillogott felé. Az ő vágya azonban az volt, hogy Krisztust sugározza a sikátorok baraklakásaiba. Amikor elfoglalta helyét, mindenki bizalmatlanul nézett rá. Azt gondolták, hogy majd mindenbe beleavatkozik, parancsolni és basáskodni akar. „És íme, azt látták — írja P. Shandl S. J. — hogy az egykori századparancsnok szép egyszerűen behúzódik barakjába és ott él csendben, a nélkül, hogy észrevétetni akarná magát... Amikor fogadta híveit — ezeket a

csupa egyszerű embereket —, mes-
terkéletlen udvariassággal bánt ve-
lük.

— Leültetett bennünket —, kiált
fel egy derék odavaló, őszinte meg-
lepetéssel. Egy másik meg azon lel-
kendezik, hogy: „Érdekes, nem is
tartott nagy prédikációt nekünk.”

Apró kis esetek, színes mozaikok.
Azok lelkében azonban, akik részesei
voltak, örök nyomot hagytak. Csak
egy példa a sok közül. Dénes Gizella
Névtelen pap c. könyvében nagy-
bátyjának, egy áldozatoslelkű mecse-
ki plébánosnak életét írta meg. Ked-
ves az a jelenet, amikor az ősz,
lelkipásztor halála után két Német-
országba vándorolt híve találkozik.
Gyönyörű papi jellemet, nagy-nagy
önátadást sejtet a köztük lepergő
párbeszéd. „Tudod-e, Gáspár, mi új-
ság otthon? Meghalt az öreg papunk.
Itt a levél, most írták... Csak néz-
tem. Azután vettem a levelet, olva-

som, hát írják: meghalt... Csak néztünk egymásra Herberttel. Aztán úgy, ahogy voltunk, úgy munkából jövet, csak ráestünk az asztalra és sírtunk... Úgy sírtunk, mintha az apánk, az anyánk halt volna meg...”

HŰSÉG AZ ŐRHELYEN

Kell, hogy állandó erényem legyen a hűség az őrhelyen.

Nagy Szent Gergely írja: „... quid de gregibus agatur, quando pastores lupi fiunt.”

Örökké vádló szavak ezek azok ellen, akik elhagyják a bástyát, ahol őrséget kell állaniok. A falusi esték csöndjében kísérti őket a város csillogó fénye, a társaság, a kártyaasztal. Mint ködbeburkolt hegylánc, eltűnik a kötelességérzet, a hűség a hivatás teendői iránt. Lassan átvedlenek farkasokká, a fény követeiből panaszkodó árnyakká válnak. Pedig a „papnak nem szabad panaszkodnia — írja Sheehan Patrik. A pap katoná. A szélső őrszem kötelessége nem valami kellemes, de kötelesség. Az Egyházat nem a papok kedvéért csi-

nálták, de a papok az Egyház kedvéért vannak."

Jól érezte ezt a már említett mecseki plébános is, amikor így beszélt: „Ami engem illet, hát nem mozdulhatok bizony egykönnyen hazulról, de azért vagyok itt végre is: azért, hogy ünnepeiket szolgáljam. A pap akkor dolgozik legtöbbet, amikor más piben és ünnepel.” Amikor betegen feküdt, egyszercsak — késő este volt — zörgést hallott. „Kocsi érkezett?” — kérdezte. „Nem kocsi jött — felelték hozzátartozói —, csak egy paraszt, a beteg tehene miatt. Más senki. Modtuk, hogy jöjjön reggel.” „Reggel? — kiáltott haragosan szikrázva. — Reggel? Amikor most van bajban? Reggel? Hívjátok rögtön vissza! Rögtön hívjátok! A segítség csak úgy ér valamit, ha rögtön kapják. Menjete!”

Másik kép. Az egyik párizsi betőrnegyed utcáin fiatal pap bolyong.

Nézi új munkahelyét, ahol Krisztus megafonja akar lenni. Az egyik utcáron fiatal csavargók csapatával találkozik. A pap láttára ijedten menekülnek. Az egyik azonban mégis csak megáll, hirtelen lehajol, követ kap kezébe és teljes erejéből a pap arcába vágja. A támadó menekül, de a pap visszahívja és kezében tartva a véres követ, így szól: „Barátom, köszönöm! Tudd meg, ez a kő, melyel megdobtál, ez az első kő ahhoz a templomhoz, amelyet ezen a helyen építeni akarok.”

Hősies példák! Hányszor kell azonban magamra is gondolva, szomorú lélekkel elisméltelnem Nagy Szent Gergely szavait: „*Ecce mundus sacerdotibus plenus est; tamen in messe Dei rarus valde invenitur operator, quia officium quidem sacerdotale sumpsimus, sed opus officii non implemus.*” (Homil. XVII in Evang. n. 3.)

A JUHOK NYOMÁBAN

A jó pásztor mindig a juhok nyomában jár.

Nem felejttem el Szent Pál mondását: „Pro Christo legatione fungimur.”

Hányszor nem érzem meg e szavak ősi zengését, a rám háruló gyönyörű kötelességet. Megfeledkezem arról is, amire Aranyszájú Szent János int: „Sacerdoti bellum est adversum daemones.” A sátánnak is megvannak a tanítványai, az evangéliuma, nyolc boldogsága, katekizmusa, ünnepei, szertartásai és egyháza: a synagoga satanae. Nem csoda tehát, ha mint résen a napsugár, az én lelkembe is be akar lopódzni. „Ecce adversarius in pectore tuo Christum conatur occidere.” (Szent Jeromos.) Mit tegyek? Megtorpanjak? Nem! Át kell terel-

nem nyájamat a hináron a csillagok felé. A legnehezebb pillanatokban is kell, hogy megébredjen a szívemben az erő tudata és halljam az ígérést: „Sufficit tibi gratia mea!” És ha mégis tombol a vihar, vajjon nem illik-e rám is az Úr Jézus kijelentése: „Nondum usque ad sanguinem restitistis.”

Szalézi Szent Ferenc térítőútja alkalmával gyakran kelt át a Drance-folyón. A keskeny pallót hó és jég borította. Csak térdencsúszva tudott átvergődni, de azért ment! Nem egyszer véres nyomot hagyott maga után: egy papi szív hóba hullott virágait. Naponkint 3—4 szentbeszédet is mondott. Nem törődött azzal, hogy kevesen hallgatják. Egy ízben csak heten voltak a templomban, de azért legyőzve a kísértést, mégis beszélt, hiszen az Úr Jézus egyetlen személynek, a szamariai asszonynak is prédikált.

A népszerűség megszerzése se a legkönnyebb dolog. Hogy igazán a jó pásztort lássák bennem, azért meg kell küzdenem, mint Flynn kanonoknak, a salette-i plébánosnak. Lhande beszéli el, hogy „amikor először kezdett a hegy belsejében lévő területre feljárálni, a kőművesek meg az ácsok az állványok tetejéről gyakran sértegették. Ilyenkor aztán azt a változatlan taktikát követte, hogy támadói közelében valami kis halmocskára, kőrakásra leült és szép csendesen elkezdte a breviáriumot vagy az újságot olvasni. Amikor aztán azok a heveskedők elfáradva vagy bátorságukat veszítve abba hagyták a kiabálást, a plébános odament hozzájuk és megszólította azt, aki leghangosabb volt a bandában:

„Jó napot, öregem! No kiadtad a mérged? Nagyon kedves! Hát hallo-e, holnap ugyanebben az órában megint eljövök, megint rá fogok ül-

ni ugyanerre a kőrakásra, akkor is újra kezdheted!”

S úgy tett, ahogy mondta. A harmadik alkalommal, vagy legfeljebb később, már jóbarátságban voltak. „Ma már a vár be van véve.”

AZ ÁLDOZAT

Lelkiéletem fenntartója az áldozat. Ahol nincs áldozat, ott már settenkedik a halál.

Nézzek csak körül a világban! Sem szeretet, sem hűség, sem hit nem létezhet áldozat nélkül. Ahol nincs áldozat, ott összeomlanak a trónok, meghal a tudomány, posványos lesz az erkölcs, elsatnyul a hit, szertefeslenek az eszmények. Talán így is megfogalmazhatnám: Az emberiség története az áldozatok története. Ábel megüszkösödött gyümölcsseitől kezdve, a haldokló Iphigenián keresztül Krisztusig és Krisztustól a mai napig.

De ha a földi élet, a történelem állandó hullámverése nem lehet meg áldozat nélkül, akkor a lélek sem.

Krisztus földi hivatása, a megváltás, csak áldozat árán valósulhatott meg. Én pedig alter Christus vagyok, aki tovább képviselem a földön az isteni Mestert. A mindennap megújuló szentmiseáldozatnak is én egyik nélkülözhetetlen, tevékeny részese vagyok. Hozzá segítem az Istent ahhoz, hogy vérontás nélküli áldozatát ismételten meghozza az emberekért.

Milyen visszás lenne, ha bennem nem volna meg az áldozat szelleme. Ahol tehát egy pap él, ott áldozatnak is kell lennie: Alaszka hómezőin, a Rivierán, India őserdőiben — mindegy.

Mennyi áldozatot tudnak hozni az emberek pl. csak a tudományért! Orvosok életük kockáztatásával küzdenek ragályos betegségekkel. Hányan görnyednek mikroszkóp lencséje fölé, hogy titkok nyitjára bukkanjanak! Hányan szenvednek el hideget,

álmatlanságot napokon át ingoványok nádasaiban, csakhogy megfigyelhessék egy ritka madár életkörülményeit!

Ha beteg vagyok, akkor is tudok áldozatot hozni, úgy, hogy gyöngetestemmel Krisztust sugálozom. Mécs László, a költő, írja egy szerzetesről: „Egy vasgyártelepen van egy szaléziánus rendház két páterrel és két fráterrel. Ezek pasztorálják a gyártelep munkásait, hivatalnokait. Voltam ott. Egészséges emberek a pasztorálók. De a legnagyobb hatással nem ők vannak a hívekre. Hoztak oda egy harmincötéves páttert gyógyulni. Minden szívbaja megvan, ami csak lehetséges. Csont és bőr. Gyönyörűen orgonál. A kórusra úgy viszi fel egy fráter ölben, mint egy gyereket. Szenvedő, derűs ember. Őriási hatással van az emberekre ez a negatív ember, aki betegállományban van. Valahogy mintha jobba

válnék, aki szóbaáll vele. A nagyműveltségű gyárigazgató, aki nem is katolikus, elmondta nekem, hogy hetenkint egyszer este elmegy hozzá legalább egy órára, mert lelki szükséglet számára, hogy kikapcsolódva a gyári munkából, családi rendből, elbeszélgesse ezzel a beteg páterrel." (Vigilia, 1941. szept.)

EXEMPLUM ESTO FIDELIUM...

Allandóan a fülembé kell csengenie ennek a szónak: példaadás.

Szent Pál írja Timotheusnak: *Exemplum esto fidelium!*" Hasonló ehhez az Evangélium értelme is: „*Videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum.*”

Semmi sem csorbíthatja meg jobban papi tekintélyemet, mint ha a nép azt látja, hogy cselekedeteim és szavaim nincsenek összhangban. A nép szemében mindig csak pap maradok: a templomban, az utcán, a vendéglőben egyaránt. A nép megszokta, hogy cselekedeteimet a templomban természetfölötti szempontok irányítják, jogosan elvárja azonban, hogy természetfölötti indítók vezessen életkörülményeimnek többi mozzanatában is.

Mindig a lelkem kapuján koppanjon a kérdés: mit szólnak ehhez a hiveim?

Egy plébánost többször arra kértek a rokonai, hogy menjen el velük néha-néha egy közeli kedves kirándulóhelyre. Ilyenkor így felelt: „A mező tele van dolgozó paraszttal... Gondold meg: fáradnak, izadnak reggeltől estig! Mi meg csak úgy a kocsni tetején?! Nem jut eszedbe, mit gondol ilyenkor a paraszt? Ni, milyen jó dolga van a papnak, az uraknak! Egyszóval: nem! Nem lehet naponta tétlenül sétálgatni, kocsizgatni a verejtékezők között...”

Megvalósítása volt ez a breviárium aprószenteki könyörgésének: „Ut fidem, quam lingua nostra loquitor, etiam moribus vita fateatur.”

Don Bosco egy alkalommal meglátogatta Margetti hittudóst. Mikor néhány szobáját gyönyörű, süppedő szőnyegekkel díszesen látta, gyöngé-

den megjegyezte: „Ó, ezek a szőnyegek!... Mindmegannyi kenyérré válhatna a szegények számára!”

Boldog leszek, ha lakásomon így beszélnek halálom után az emberek: „A Lélek, mely itt élt, itt lebegett, itt lüktetett, aranyérc és márványból való volt. Fénylő és kemény. És nagyon tudta a parancsolatot: Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hol a rozsa és a moly megemészti...”

Minden pap egy életen keresztül festegeti, alakítja saját lelkének jópásztor-képét. Minden nap arra törekszik, hogy új színt, új ecsetvonást adjon ehhez a festményhez. Az már a saját buzgóságunk függvénye, hogy a mű szépség és tökéletesség tekintetében az őseMBER barlangkarcolataihoz, vagy mondjuk Munkácsy Ecce Homo-jához lesz-e hasonló.

A jópásztor-kép megfestéséhez legjobb vászon a lélek és az arc. Aki

rám néz, lássa meg szememben a gondolkodó szeretet és a hit fényét, érezze meg homlokomon az alázatos-ság és türelem melegét, s szavamban hallja meg az erőnek, a megnemalkuvásnak kemény pendülését. Csak így lehet jellememnek és vágyaimnak hű összefoglalása Paul Claudelnek ez a szép versszaka:

„Krisztus papja a tűz, amely lángol,
Krisztus papja az erő, mely le nem
gázol.

A keze meleg, puha, könnyeket szá-
rító,

A lelke sudár és biztos villámhárító.”

A SZIV ÁLDOZATA

Isten maga a szeretet.

A szeretet és egyben a szerelem törvénye mélységes isteni elgondolásból származik. Megtalálható már a Szentháromság titokzatos valóságában. A szeretet és a szerelem titok; a lélek és a test között áll. Különös terület, ahol a lélek birkózik a test indulataival és ahol a test a magasságok világa felé nyujtózkodik.

Az ember testből és lélekből áll; a szeretet pedig mind a két részhez egyaránt tartozik. Kár tehát a sárba tiporni, a sexualitás mocsarába rejteni, amikor fel is emelhetjük.

A szeretet érzését a lélekből kiszagatni nem szabad. Akkor nem lesznek természetes a szó nemes ér-

telmében. Ha a szeretetet kitépem magamból, ezzel nem válok aszkétábbá, ezzel nem érem el a belső békességet, sőt inkább elsatnyul a lelkem, mint a bimbó, amelyet állandóan marokba szorítanak, hogy virágba ne bomoljék. Miért akarom zuzmarával befödni a fák tavaszi szirmköntösét? Ne öljem meg a szépséget!

Egyszóval: a szeretetet nézzem a lélek szemével! A földi vágyakat a lelkiekben kell elcsitítanom. Nem szabad a szív ellenségévé lennem. Ne engedjem, hogy bennem a pap „agyonüsse” az embert. Sőt a bennem lévő embert föl kell emelnem a legmagasabb emberi szintre a szintén bennem lévő pap által. Így lesz a lelkem igazán gazdag, emberi és papi méltóságom valóban magasztos.

Legyek az örök szépség szerelmese!

Ne úgy viseljem a coelibátust,

mint egy dohos tömlőcöt, hanem mint a király a koronát, mint a mező a vadvirágokat, az ég a csillagot.

Ha ez a korona tövises is, nem baj! Tövisből fonták az Istenemberét is. Ezzel az áldozattal a bennem lévő szerelem-csira teljesen pozitív-vá lesz.

Fáj a lemondás? Természetes. De azért ne legyek letört. Halljam a krisztusi szavakat: „Az én terhem édes, az én igám könnyű.” Ne keressem a kielégületlen földies ízt a művészetben, irodalomban. Sokan csak azért olvasnak el egyes regényeket, hogy legalább így tompítsanak a szív elnyomott fájdalmán.

Gondoljak Fra Angelicora. Neki a festészet, a színek halk összhangja, az anyag törvényei mind csak eszközül szolgáltak arra, hogy a lelke állandóan Krisztus közelében éljen. Úgy nézzem én is a szépséget, a művészetet, az élémvillanó arcokat,

hogy mindezek segítségével közelebb jussak az Istenhez.

Ne felejtsem el: azok az igazán boldog emberek, akik nagy áldozatokra képesek.

VIR DEI

A papnak különösképpen férfinak kell lennie. Férfinak a beszédében és a külsőségekben. A férfi fogalma egyenlő az őszinte, egyenes, gerinces emberével, akit nem tepernek le az élet küzdelmei. Nem futamodik meg; inkább ösztönöz, küzd és ha kell, szenved.

Nemcsak a felszentelés előtt kell embernek lennem; kell, hogy az maradjak utána is. Mert az emberek csak attól engedik magukat vezetetni, aki maga is ember.

„Embernek lenni!
Csak embernek, semmi egyébnek,
De annak egésznek, épnek,
Föld-szülte földnek
És Isten-lehellte szépnek.” (Sík S.)

Ha nem érünk el eredményeket, annak sokszor az az oka, hogy már nem azon a nyelven beszélünk, amelyet megérteneek, hanem messzi, nekik ismeretlen és titokzatos világok harangszava kondul meg a szavunkban. Toronyban és sekrestyében élünk: nem érezzük meg a lelkek pihegését, a szívek gyötrődéseit. Nem kell-e szemrehányást tennem a költő szavaival:

„Csak az fáj mindig jobban,
Hogy önmagamba lassan visszánöttem,
Betokozódtam, elszigetelődtem.
Mint a temetkező selyembogár:
Magam a selymeimbe beleszöttem.”

Mit tett az Isten-ember?

Descendit de coelo!

Nekem is emberré kell lennem.
Testesítsem meg a férfias erényeket:
a bátorságot, egyenességet, őszinteséget. Már Vergilius is azt mondja:

„Si forte virum quem conspexere,
silent!”

Csak mint ember lehetek vezér és csak a jellemes ember iránt van bizalom.

Hogy férfi legyek, meg kell tanulnom szenvedni. Nietzsche örök ellenségeinek, a papoknak ezt kívánja: „Kívánok nekik szenvedést, elhagyatottságot, betegséget, rossz bánásmódot!” Istennek legyen hála érte! Ezeknek elviselése nagyban hozzájárul ahhoz, hogy ideálok, nemes eszményképek lehessünk.

Nemesnek lenni annyit jelent, hogy több felelősséget hordozunk magunkban, mint mások és odatarozunk, ahol legnagyobb a veszély. Tulajdonképpen csak egy ellenségünk van: az aljasság.

Csak ha magunkba ötvözzük a tiszta emberiség fogalmát, akkor tudjuk visszaadni az emberek hitét.

Milyen a modern ember?

„A mai ember se tud vallás nélkül élni, de már csak értelmével épít ingatag formákat ennek a halhatatlan vágnak, ha művelt és szelíd, indulataival, ha műveletlen és gonosz. Van benne vallásos hév, de nincs átlátszó hit, van büntudata, de nem ismeri a kegyelmet, tehát bűnbánat helyett bűnbakok után veti magát, van ereje a szenvedéshez, de nem szerez vele magának nyugalmat, van benne tisztaság, de már nem talál hozzá sugárzó emberi testet, van benne szerelem, de földi szerelmében nincs pogány öröm s az éginek nincs halhatatlan íze. A bukott angyalok közt a modern ember a legbukottabb.” (Cs. Szabó L.: Két part, 51. old.)

Ebbe a sűrű, de még nem teljesen elromlott anyagba, a modern ember lelkeségébe kell beoltanom a hitet; ehhez pedig férfi kell.

Nem menekülhetek ki tehát a vi-

lágból, mert benne kell élnem. Ideküldött az Isten, hogy a föld sója legyek és élesztő a kenyérben.

Ha az Evangéliumot úgy akarjuk megismertetni és megszerettetni a modern emberrel, mint „nagy örömet”, akkor magunkon kell viselnünk a Szentlélek ajándékainak jeleit.

„Hagyjátok világosságtokat világítani!”

SZŰZ MÁRIA ÉS A PAP

Eszembeötlik egy jelenet a történelem lapjairól...

Az üszökké hamvadt Magdeburgba, amelyet a menekülő svéd csapatok gyújtottak fel, bevonulnak Tilly győztes hadai. Miközben az ezredek harsogó zeneszóval viszik be zászlóikat a dómba, a városon kívül, a sáncokon Te Deum-ot dörögnek az ágyúk. A protestáns prédikátor, dr. Beke ott áll az ismét katolikussá lett dóm ajtajában. Ott benn a katolikusok miséje zeng, odakünn pedig az elpusztított város fekszik porráégve. A dóm kapui felett még mindig állnak azok a képek és szobrok, amelyeket a protestánsná lett Magdeburg meghagyott az ősi dómból, a pápista Mária és a szentek. A pro-

testáns pásztor lelkében harag, dac és gyűlölet viharzik. De egyszercsak a dóm óriási mélyén megszólal egy gyenge és törékeny hang, a misét mondó fiatal jezsuita hangja: Credo in unum Deum — és a kórus dörgi tovább: Patrem omnipotentem... et invisibilium. Ezt dörgi: a régi, a nagy, a hajdan még közös Egyház hitvallását, a niceai hitvallást, amelyet ő maga is annyiszor elmondott. És amikor tovább zengett a himnusz, ezeknél a szavaknál: „És testet öltött a Szentlélek által Szűz Máriától” — a protestáns lelkész életében először térdre veti magát, fölnéz a Mária-szoborra és felkiált: „Győztél, hatalmas pápista asszony!” (Gertrud v. Le Fort: A magdeburgi menyegző.)

Kell, hogy az én lelkemen is győzedelmeskedjék a Szeplőtelen.

Az Angyali Udvözlet szavain elmélkedve, vonjak csak párhuzamot a Boldogságos Szűz és én közöttem.

a) „A Szentlélek száll Tereád” — halljuk Gábriel főangyal szavát. Ezért is olyan fenségesen szép az élete. Hogyan lesz illatos, bájos a világ? Úgy, hogy megérezkíti a Teremtő elgondolását. A Boldogságos Szűz lelke pedig azért olyan kimondhatatlanul szép, mert a Szentlélek kegyelme virágzik ki benne. Titokzatos jegyese ott pihen állandóan a lelkén, mint a gerle a fészek pihéin. Ilyen értelemben mennyire hasonlítok én is a Boldogságos Szűzhöz, hiszen a szentelés alkalmával a Szentlélek szállt az én lelkembe is.

b) „A Magasságbeli ereje megárnýékol téged” — halljuk tovább az angyal szavát. Hányszor magamon érezhetem én is az Isten erejét! Amikor sokat szenvedek, amikor a kísértések, lelki vívódások éjszakáján csak távoli gyászharangok zúgását hallom, ki van ilyenkor mégis velem

és nem hagy elesni, elveszni? A Magasságbeli ereje!

c) „És fiat szülsz.” — Ó, az az első karácsony-éjszaka! Mennyi melegség árad a földre. Évezredes jégpáncél olvad fel, mert megszületett az Udvözítő a Szűztől. Gondolkozzam el azon: ez a nagy titok csak egyszer történt meg a Boldogságos Szűz bekapcsolásával, az én kezem között pedig, az oltár fehér vásznán, mindennap újra megszületik Krisztus.

„Ó, mily tiszteletreméltó a papok méltósága — mondja Szent Ágoston —, akiknek kezében, mint a Szűzanya méhében, megtestesül az Isten fia.”

És milyen szépen fejtegeti ezt a méltóságot Ferrarai Szent Vince is: „A Boldogságos Szűz csak egyszer nyitotta meg az eget, a pap minden szentmisében. A pap hatalma nagyobb, mint a Szűzanyáé, mert a Szűztől megszületett Krisztus alá volt

vetve a halál törvényének, az oltáron megszületve pedig nem szenved és nem halandó.”

d) Mária így válaszolt a csodálatos szavakra: „íme az Úr szolgáló leánya.” — Én is, a pap, szolga vagyok: a kenyér és a szó szolgája. Töltsön el a mélységes alázat érzése, amikor III. Ince pápa szavaira gondolok: „Jóllehet a Szent Szűz kiválóbb volt, mint az apostolok, az Úr mégsem neki, hanem az apostoloknak adta a mennyország kulcsait.”

A hittitkok, a dogmák világánál rádöbbenhetek hatalmas méltóságomra, amely még a Szent Szűzét is felülmúlja.

De éppen itt van a csodálatos paradoxon: ezt a méltóságot csak úgy érhetem el, csak úgy tehetem teljesé, ha forrón ég bennem a Mária-tisztelet!

JUXTA CRUCEM

Rágondolok arra a nagycsütörtöki éjszakára. A pálmafák levelein szétcsurran a telihold ezüstje... A sakálok ordítása és az őrségen álló legionisták kiáltása hallatszik. Az isteni Üdvözítő meggyötört arcáról véres verejtékcseppek hullanak a mohás sziklára... A tanítványok pedig alszanak; nem törődnek vele.

Aztán látom a másnapi megostorozást. Odaviszik a piac közepére, a kőoszlophoz, a helytartó palotája mellett és megostorozzák, római szokás szerint hatvanhat csapással. Hogy csorog a vére a szégyenfára és le a dinnyehéjak közé! És nincs senki, aki balzsamot öntsön a sebére, pedig Palesztina olajtermő ország... Nem jönnek azok sem, akiket meggyógyított...

Szemléljem a kaszárnyaudvart is, a durva közlegényeket. Piros palástot adnak rá. Honnét veszik? Talán Tyrusból, ahol a bíbor hazája van? Dehogya! Csak egy ócska katonaköpeny. Majd trónra ültetik. Van ott néhány kőoszlop vaskarikával. Az állatokat szokták odakötni vagy a fogságra ítélt legionistákat.

Azután elindul a menet. A Golgotára viszik. Tavasz van. A távolban hegyek kéklenek. Amint megy, piros vérvirágok nyílnak ki a szürke porban. A tömeg pedig belelép az isteni vérbe.

És ott fönn a dombtetőn ráfektetik a két összeácsolt gerendára. Kifeszítik a kezét, amely annyi bánkódót megsimogatott, a lábát, amellyel körüljárt, jót cselekedvén.

Milyen ellentét! Az Isten adott nekünk egy gyönyörű világot, csillagos eget, mi pedig keresztet adunk az Udvözítőnek.

Elhangzanak a kalapácsütések... A visszhang zajára megriadt fehér galambsereg röppen a magasba.

Egy aszkétikus író kissé merész hasonlattal így fogalmazta meg ezt a véres tragédiát: a szeretet szinte esztelenné tette az Istent. Lemond a hatalmáról, nem szabadítja ki magát. Éppen ezek a bilincsek tesznek szentté!

Gondoljam el: mit áldoz értem az Udvözítő?

Életét, becsületét, szépségét, barátait, vérét, hatalmát, szentségét...

A kereszten mindenét nekünk adja. A fiúnak anyát ad, az anyának fiút. Veronikának odaadja az arcképet, a zsidóknak a ruháit, a latornak bűnbocsánatot...

Ne felejtsem el: a keresztre szükségem van, a kereszt kell! Csak úgy tudom elérni a hajnalt, ha áthatolok a szenvedés ijesztő, sötét éjszakáján.

A harctéren történt, hogy ütközet

után egy erdei tisztásra hordták össze a sebesülteket. Az egyik honvéd észrevette, hogy a közeli fa mellett egy kereszt áll. Odapihegi a mellette fekvőnek: Bajtárs, nézd, ott van a Krisztus! Vérében fetrengve, iszonyatos kínok között ez is odafordul. Aztán továbbadja a nagy, vigasztaló örömet a legközelebbi sebesültnek: Bajtárs, ott van a Krisztus! Alig telt bele félóra és kialakult egy gyönyörű sor: a keresztre néző, sebesült honvédek vonala.

Nehéz perceimben nézzek a keresztre, akkor a szenvedés sem nehéz!

**„LEGEITESSÉTEK ISTEN NYÁJÁT...
SZIVBŐL, MINT A NYÁJ
PÉLDAKÉPEI.**

(I. Szt. Péter 5, 2-3.)

Ne felejtsem el: áldozatos életem nagymértékben hatással lehet a hívők erkölcsösségére. Az életszemléletem világít, mint az utcai villanylámpa, amely megkönnyíti a tájékozódást. Ne higgyem, hogy a bűn csupán a testtől származik. Sokkal jobban megközelítem a valóságot, ha azt állítom: a bűn a lélek lehullása az Isten öléből. A szentírás dicséri a testet: „tagjaitok a Szentlélek temploma, kit az Istentől vettetek... Dicsőítsétek meg és hordozzátok az Istent testetekben.”

Tehát theophorosszá, istenthordozóvá kell lennem!

Olyanná kell magam alakítanom, hogy a hívek észrevegyék bennem a szépséget, mint valami csodásdallamú eneket, amely a tárt ablakon és a fehér csipkefüggönyökön keresztül kiárad az utcára és aki hallja, az nem tudja elfelejteni.

Példaképek lebegnek előttem, papi életek...

Gondoljak azonban arra, hogy Don Boscónak, Sonnenscheinnek, Bangha Pélának külön élethivatásuk volt. Ezeket nem kopírozhatom le, mert az Isten eredetiséget vár tőlem: sajátos színt, a léleknek másoktól elütő öltözetét. Ha hagyom magamban szabadon működni a kegyelmet, akkor az az egyéni szín bennem is kialakul úgy, ahogy azt az élet üteme és az egyéniségem megkívánja. Mint ahogy a szegfű sajátos illata és alakja is ki-formálódik a föld különböző anyagából.

Vannak azonban bizonyos tulaj-

donságok, amelyeknek minden papban meg kell lenniök. Ilyen pl. a jámborság.

A jámbor pap minden időknél eszményi alakja, mert a jámborság fogalma annyit jelent, hogy egészen közel állok az Istenhez.

Kik előtt térdel le átszellemült arccal a nép?

Assiszi Szent Ferenc, az arsi plébános, Don Bosco és a többi jámbor pap előtt.

A pap jámborsága kell, hogy különös fénybe burkolja a körülötte élő híveket is, mint ahogy az erdei tisztáson lobogó máglya aranyossá teszi a belerévedő arcokat.

A pap jámborságát híven megmutatja a szentmise elmondásának módja. A jelenlévők azonnal megérik, hogy Krisztussal együtt ünnepelve, vagy megszokott gyakorlottsággal „iparilag” mutatom be a legszentebb

áldozatot, mint egy közömbös, fásult színész. Ahogy misézem, éppenugy szolgálom ki a szentségeket is

A hívek vágyódnak arra, hogy a szentmise méltóságos legyen. Talán nem értenek latinul, de azért az ősi szavakon azonnal megérik a lélek jámborságának melegét.

A lelke olyan, mint a villanykörte: csak a személyes jámborság beáramlása után kezd el izzani és másoknak világítani.

Az imádságomat pedig jellemezze a bizalom és a szeretet. „Az imádság célja — mondja Szalézi Szent Ferenc —, a lélek egyesülése Istennel.” A szentírás pedig arra int, hogy „a szív egyszerűségével keressük Őt.”

A bizalommal telt imádságnak szép példáját mondja el önéletrajzában Huysmans.

Amint a trappista kolostor apátja odamegy az évek óta istállóban dolgozó öreg Simeon testvérhez és arra

kéri, hogy imádkozzék egy betegért, az öreg szerzetes így válaszol:

— Annak az imádságnak, amit az ember engedelmességből mond, nagyobb ereje van, mint a többinek. Ezért kérem önt, főtisztelendő Atyám, mondja meg nekem, mely imádságokat mondjam el.

— Imádkozzék három Miatyánkot és három Üdvözlégyet, — feleli az apát.

Az öreg lehajtja a fejét és így szól:

— Egy egyedüli Miatyánk és egy Üdvözlégy — buzgón imádkozva —, elég. Ha az ember többet akarna mondani, az a bizalom hiányát jelentené!

És Huysmans megjegyzi, hogy ez a testvér állandó csodás légkörben élt s mint egy második Assiszi Szt. Ferencnek, röpködő madárlakból állandó korona díszítette a fejét.

A szalézi aszkézis vallomása is az imáról Szt. Ágoston szavai alapján

röviden ez: „Inkább téged keres az Isten, mint a Te ajándékozodat.”

Árassza lelkem a jámborságnak és a bizalomnak illatát! Mert az élő himnusszá válik, amely nem hasonlítható a hanglemezek olcsó örökkévalóságához.

A HALÁIOS BŰN A PAP ÉLETÉBEN

a) Milyen rettenetes a halálos bűn a papi életben! Hiszen azt mondja rólunk a Szentírás, hogy mi „a világ világossága” vagyunk. Szent Pál pedig mintha csak nekem írná: „Nos hát te, aki mászt tanítasz, önmagadat nem tanítod?” (2. Róm. 21)

Nem mondhatom: Ignorans feci...

Gondolok-e arra, hogy a pap bűne mily nagy hálátlanság!? „Mert ha ellenségem szórna reám átkokat, azt elviselném könnyedén; és ha gyűlölőm mondana rám nagyokat, előle talán elrejtőzném. De te, ki velem egyet akartál, vezetőm és bizalmasom voltál, ki velem együtt etted az édes étkeket...” (54. Zsolt. 13.) — hangzik szemrehányóan az Úr szava.

Ha halálos bűnt követek el, hűt-

len leszek a Mesterhez. „Mi dolog az, hogy az én szerelmesem oly sok gonoszságot művel az én házamban?”

b) Mit veszíték el a halálos bűn által?

1. Az Úr barátságát.

2. A lelkelem szépségét. „Decidit corona capitis nostri.” „Haecine est nobis perfecti decoris.” „Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus?” (Therentius.)

3. A lelkelem életét. „Animam tuam, miser, perdidisti; ipse ambulans furus tuum portare coepisti; et non acriter plangis! non jugiter ingemiscis! (Szent Ciprián.)

c) Milyen örvénybe zuhanok?

„Grandis dignitas sacerdotum, grandis ruina si peccant.” (Sz. Jeromos.)

„Quid altius coelo? De coelo cadit, qui in coelestibus delinquit.” (Chrysologus Sz. Péter.)

„O te miserum, si haec sentis; mi-

seriorem si non sentis." (Sz. Ágoston.)

„Nullum puto maius praeiudicium, quam a malis sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare se exempla pravitatis cernuit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus." (Szt. Gergely.)

Ellensége leszek a lelkeknek: „Considerate quid de gregibus agatur, quando pastores lupi fiunt." (Szent Gergely.)

d) Következmények:

„Si ei, qui unum aliquem duntaxat offenderit, expedit, ut mola asinaria suspendatur a collo ipsius, ac demergatur in profundum maris: qui non unum, non duos, non tres tantum, sed iam multos etiam papulos perdiderint, illis quid tandem fiat?" (Aranyszájú Szt. János.)

A SZÉPSÉG KAPUJÁBAN

A legnehezebb dolog itt a földön: a halál. Búcsút mondani mindennek, amihez oly sok színes szállal kapcsolt bennünket az élet; a nekünk megszokott „verőfényből” elindulni egy ismeretlen, sötét táj felé. Meghalni akkor, amikor még szeret bennünket az élet, amikor még virágosan bólogat az ifjúság fája és még izesen piroslanak a munkás esztendők gyümölcsei.

Igen, ez nagyon nehéz.

Sokkal könnyebb alkotni, dómokat építeni és őserdőket irtani.

Az ember lelke remegve áll meg a halál előtt: az ősemberé és a modern emberé egyaránt. Csak egy ember élt idáig, akinek nem volt nehéz a halál gondolata: Krisztus.

Megtanított bennünket arra hogy ez a világ nem világ, ez az élet nem élet. Túl a csillagos égen, a báránny-felhők fodrai fölött, ott van az igazi élet: a civitas Dei.

Mindaz, ami itt a földön történik, csak hasonlít csupán az igazi élethez, olyasféleképpen, mint ahogy a filmen mosolygó arc is hasonlít az élő emberhez. De szürke, csak pillanatokig tart; egyszerű, színtelen árnyék.

Ha valóban belémivódnék a gondolat: a halál pillanatában tárul ki előttünk igazán a szépség kapuja!

Pedig mennyire szeretjük itt a földön a szépet! Tekintetünk odasímul egy-egy üde, virágzó almafához, egy-egy finomszínezésű képhez. Elcsodálkozunk a hajnal pirosságán a zsolozsmázó Balaton felett. Érezzük, minél többet raktározunk el magunknak a földi szépségből, annál gazdagabbak lettünk, színesedett a lel-

künk. Plátó szerint a szépség utáni lelki éhség jele annak, hogy az ember magasabb, nemesebb életre hivatott. Tudjuk: nem azért élünk, hogy az életet „szébbé” tegyük — a szó világi, anyagi értelmezésében —, azonban az eredeti szépség isteni. A szép inkább isteni, mint a rút. Vajjon kétségbevonhatja-e ezt valaki? A szépségnek ez a nemes szomjúhozása festette meg Ráfaellel a Sixtusi Madonnát, vezette Michelangelo vé-sőjét és ihlette meg azokat az ismeretlen művészeket, akik a dómok kőcsipkeit faragták.

Mi tehát nem égetjük el Van Gogh és Cezanne képeit, Babits verseit és nem is terítünk fekete szőnyeget a vadvirágos mezőre!

Nem! Mert mi szeretjük a szépet és szereti az Egyház is, amely védelmezője volt a véres-füstös századokban.

Ne tagadjam meg tehát magam a halálos ágyon sem!

A halál nem eltorzulás, nem el-süllyedés sötét, feneketlen tárnákba. Nem! A halál élet és szépség, még akkor is, ha ez paradoxonnak lát-szik. Elébem áll az örök szépség for-rása: az Isten, és kézenfog a szépsze-retet anyja, Mária.

Ha nagyon sokáig élnék, a való-ság tárgyilagos érzésével mondhat-nám el halálom pillanatában Szent Ágoston sóhaját: „Ó, örök, változat-lan Szépség, jaj, de későn ismerte-lek meg Téged!”

Higgyem a költő szavát:

„Úgy volna szép,
Ahol kiki legörömostebb állt,
Ahol erőben, szeretetben
Leginkább önnönmagába talált,
Ottan fogadja szépen, szabadon,
Büszkén a halált.
Szószéken a pap...” (Reményik S.)

„STATUTUM EST...”

Egyszer elkövetkezik a pillanat, amikor elszakad minden szál, minden színes kötelék, amely idekötött az élethez: a föld szépségeihez, az emberekhez, a munkakörömhöz. Döbbenetesen kijózanító tárgyilagossággal lelken üt a vanitatum vanitas fogalma. Most is akármerre nézek, mindenütt a halál lehelletét érzem: a lepergő levélben, az elhervadt virágban, a kórházi műtőtermek fehér ajtóinak mögött és a sírkeresztek halmjai alatt egyaránt.

„El van határozva, hogy az emberek egyszer meghaljanak és utána az ítélet' (Zsid. 10, 27)

Mi az élet? Gyümölcs, amely lehull, tüzes szikra, amely pernyévé szürkül.

Egyszer ott fekszem a halálos ágyon, azon a különös oltáron, amelyen bemutatom az utolsó áldozatot. A szememre ereszkedő sötét borulaton át még látom a könyveimet, a falonfüggő keresztet. Még megpillantom egyik paptársam fehér karinge fölött a lila stólát, a körülálló személyeket. Nem leszek egyedül; jön az őrzőangyalom, de jön a sátán is, „mert hozzátok szállt le az ördög nagy haraggal, tudván, hogy kevés ideje vagyon.” (Jel. 12, 12.)

Hallom a hangokat: az óra szelíd ketyegését, az értem patakzó imát, ziháló lélekzetemet és talán, mint mennyei világok hívó szavát, az értem megkonduló halálharangot is.

Aztán körülvesz a halál csendesége...

Nem tudni, mikor jön el ez a pillanat. Lehet, hogy virágos tavasszal vagy didergető télen, kaszapengés vagy őszi lombhullás idején.

Azt sem tudom, hogy milyen körülmények között halok meg. Liguori Szent Alfonz említ egy papot, aki az oltárnál lehellte ki lelkét, amikor éppen ezeket a szavakat mondta: *Judica me, Deus! Itélj meg, Uram!*

A halál pillanatától függ az örökkévalóság. Ha jól halok meg, boldog lesz az egész örökkévalóságom. Ha boldog lesz a halálom, akkor milyen vigaszomra szolgál az a tudat, hogy kicsi voltam az emberek szemében és szerény volt a munkaköröm. Rám is illenek majd a zsoltár szavai: „akik könnyek között vetnek, aratáskor örvendeznek. Akik sírva indultak, mentek elvetni magvaikat; megjönnek majd, ujjongva jönnek meg, és hozzák kévéiket.” (Zsolt. 125, 6.)

Ha pedig rosszul halok meg, mit használ az emberi dicsőség, a siker és az egész papságom?!

A KESERŰ ÉS A BOLDOG HALÁL

I. Az érdemtől függ, hogy a kettő közül melyik lesz az osztályrészem. Melyik papnak kínos, keserű a halál? Annak, aki rosszul élt.

a) A halálos ágyon, mint valamilyen színes film pereg le előttem a multam.

Látom az első szentáldozásomat, amikor tiszta, fehér szívvel simultam az Udvözítő keblére. Megvillan előttem az a boldog perc, amikor először csirázott ki lelkemből a hivatás gondolata. Ó, milyen szépek is voltak azok a vágyakozással teljes esztendők! Aztán jöttek a szemináriumi évek: rámrakódott a dogmák zománco, kemény szépsége. És — ó, felejthetetlen perc! — Az én elsőmísemen is felsikoltott a csengő...

De aztán hogyan is volt? Kezdtém elhanyagolni a kegyelmet. Hagytam hogy lelkem liliomai közé sziszegő kígyók surranjanak. Talán bűnbeestem: Rossz szokások és kirívó hibák permeteztek kormot életemre. Gyöngyököt dobáltam a sárba...

b) De látom a halálos ágyon a jelenlevő dolgokat is. A breviáriumot. Valamikor mennyire szerettem. Amikor fáradt voltam, üdülést nyújtott; a meleg imák visszaadták erőmet, mint a fáradt vándornak a hegyipatak vize. Látom a könnyűfajsúlyú regényeket amelyeket csak azért olvastam, hogy kielégítsem éhes képzeletemet. Ott van a kereszt is az íróasztalomon. Milyen régen csókoltam meg utoljára!...

c) És megborzongat a félelem a jövő ítéléstől. Joggal! Mert a legnagyobb bukása a legrettenetesebb.

II. Milyen boldog az, aki szépen

élt és a halál pillanatában az Istenhez tér meg.

a) Előtte is elsuhan a mult. Még egyszer megköszöni Istennek a sok fáradságot, üldözést és megvettetést, amelyet Isten dicsőségére és a lelkek üdvösségéért szenvedett. Mint gyönyörű koszorú közeledik feléje a tettei és szavai nyomán megtért lelkek örvendező serege. Milyen jól esik most, hogy valamikor megsímogatta, megvigasztalta a vérző szíveket! Azután eszébejutnak azok a fiatal lelkek, akikben lánggra csiholta a papi hivatás szikráját.

b) Látja a jelenlevő dolgokat: a keresztet és a Boldogságos Szűz képét, amely előtt annyiszor ontotta a bűnbánat könnyeit. A breviárium ebben az utolsó pillanatban is úgy tekint rá, mint hűséges élettársára: egymást keresték örömben és bánat idején.

c) A jövőre vonatkozólag pedig

az örök boldogság az erős reménye. Még csak néhány pillanat, és ott áll előtte a világmindenség Ura aki öröktől fogva szerette és apostolául választotta.

„Boldogok, akik az Úrban halnak meg!”

Ne felejtsem el, hogy a testi halált meg kell előznie a lélek halálának, olyan értelemben, hogy még a földi élet idején meg kell halnom a világ számára: meg kell ölnöm magamban a helytelen vágyakat. Ez a halál akkor történik meg, amikor elmondhatom Szent Pállal: „Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem.”

Aki nem él Budapesten, az természetes, hogy nem halhat meg Budapesten, és aki nem él az Úrban, az nem is halhat meg Őbenne.

Krisztusban élni pedig annyit jelent, hogy az Isten kegyelmében legyek, szeressem törvényeit, és teljesítsem akaratát.

Az élet folytonos halál: minden nap meg kell halnom a világ, a test és önmagam számára.

Ha így élek, akkor a híveim is megsiratnak halálom után.

Egy vasúti kocsiban két öreg magyar beszélget.

— Nálunk az idén nem lesz gyümölcs...

— Miért? — kérdezi rövid hallgatás után a másik.

— Mert meghalt a papunk!

— ?

— Meghalt koratavasszal. Nagyon szerette a nép. Még nem volt virág sehol a faluban, csak a gyümölcsfák feseltek. Leszedtük hát mind az ilatos ágakat. Azt tettük a sírjára... Mert igen jó ember volt. Ezért nem lesz gyümölcs nálunk az idén ..

Kedves, legendába való történet.

Ó, ha ilyen lenne az én életem és halálom is!

TARTALOM:

Laudate Dominum	— — —	8
Az én rendeltetésem	— — —	14
Eszközök a cél eléréséhez	—	23
„Tradidit semetipsum	— — —	29
Hűség az őrhelyen	— — —	37
A juhok nyomában	— — —	40
Az áldozat	— — — — —	44
Exemplum esto fidelium	— —	48
A szív áldozata	— — — —	52
Vir Dei	— — — — — —	56
Szűz Mária és a pap	— — —	61
Juxta Crucem	— — — —	66
„Legeltessétek Isten nyáját...		
Szívből, mint a nyáj példaképei		70
A halálos bűn a pap életében		76
A szépség kapujában	— — —	79
„Statutum est...”	— — —	83
A keserű és a boldog halál	—	86

LELKIÉLET KISKÖNYVEI

70. Erdey Ferenc
**ENGESZTELJUNK
SZENTSÉGBEN**
ELMÉLKEDÉSEK
96 oldal, 2.50 Ft
71. Erdey Ferenc
**ENGESZTELJUNK
TISZTASÁGBAN**
ELMÉLKEDÉSEK
124 oldal, 3.-- Ft
72. Erdey Ferenc
**ENGESZTELJUNK
SZERETETBEN**
ELMÉLKEDÉSEK
124 oldal, 3.-- Ft
73. **A SZERETET PARANCSA**
HARMINC ELMÉLKEDÉS
96 oldal, 2.50 Ft
74. Dr. Lukács István
TU ES SACERDOS!
Gondolatok
92 oldal, 2.50 Ft

